

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie propagowania zrównoważonej produkcji i konsumpcji w UE (opinia rozpoznawcza)

(2012/C 191/02)

Sprawozdawca: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Dnia 11 stycznia 2012 r. prezydencja duńska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

propagowania zrównoważonej produkcji i konsumpcji w UE

(opinia rozpoznawcza).

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 10 kwietnia 2012 r.

Na 480. sesji plenarnej w dniach 25–26 kwietnia 2012 r. (posiedzenie z 26 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 124 do 8 – 5 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 W odpowiedzi na wniosek prezydencji duńskiej EKES ocenił narzędzia i środki niezbędne, by przejść do zrównoważonej produkcji i konsumpcji. Przyjmując z uznaniem wysiłki instytucji europejskich i fakt, iż uświadamiają one sobie wagę omawianej problematyki, EKES zaleca w tej sprawie, w trosce o zapewnienie sprawiedliwych przemian, opracowanie wspólnej, odnowionej wizji modelu gospodarczego wspólnie ze wszystkimi zainteresowanymi stronami zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w ramach wyspecjalizowanego forum konsultacyjnego, aby określić cele i przedmiot działania oraz opracować zaktualizowany proces monitorowania.

1.2 Wskazane jest, by:

— ściśle zintegrować z jednej strony działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji, a z drugiej wdrożenie planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy⁽¹⁾ oraz zachęcać państwa członkowskie do realizacji tej polityki poprzez plan działania i semestr europejski;

— zastosować szereg narzędzi przekrojowych służących wdrażaniu i zachęcaniu do działania, jak np. stopniowe eliminowanie produktów niezrównoważonych, opracowanie sprawiedliwszej polityki podatkowej, propagowanie „zielonych” przetargów publicznych, stopniowe likwidowanie subwencji, które nie uwzględniają negatywnych skutków dla środowiska, wspieranie badań i innowacji ekologicznych, internalizacja kosztów środowiskowych, innowacje w zakresie innych środków rynkowych, zwracanie się do konsumentów i pracowników o aktywny udział w procesie tych przemian.

1.3 Należy również oddziaływać na system finansowy⁽²⁾, by na nowo zaczął służyć gospodarce produkcyjnej i zrównoważonej konsumpcji, skupiając się na dziedzinach wywierających największy wpływ na środowisko, jak przemysł rolno-spożywczy, rolnictwo, mieszkalnictwo, infrastruktura i transport.

1.4 Ponadto należy wyjść poza ściśle określone dziedziny energii i emisji gazów cieplarnianych i zainteresować się także innymi zasobami i sposobami wpływania na środowisko, takimi jak zarządzanie wodami i ich ochrona, przeznaczenie gruntów, zanieczyszczenie powietrza oraz uwzględnić ogólny wpływ produktów na środowisko.

1.5 Dzięki doskonaleniu procesów produkcyjnych i samych produktów można będzie zaoferować konsumentom i użytkownikom produkty i usługi, które zaakceptują oni poprzez zmianę zachowań lub oceny.

1.6 Ponadto, aby propagować zrównoważone modele konsumpcji i styl życia należy wzmocnić rolę stowarzyszeń konsumentów i producentów zajmujących się sprawiedliwym handlem oraz promować i chronić inicjatywy alternatywne wobec drapieżnych sposobów konsumpcji, a także wspierać sprawdzone rozwiązania.

⁽¹⁾ COM(2011) 571 final.

⁽²⁾ Opinia Komitetu „Regulacja usług finansowych dla zapewnienia zrównoważonego wzrostu”, sprawozdawca Edgardo Maria IOZIA, Dz.U. C 107 z 6.4.2011, s. 21 oraz opinia Komitetu „Wzmocnienie koordynacji polityki gospodarczej w interesie stabilności, wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – Narzędzia na rzecz silniejszego zarządzania gospodarczego w UE”, sprawozdawca Stefano PALMIERI, Dz.U. C 107 z 6.4.2011, s. 7.

2. Wprowadzenie

2.1 W grudniu 2011 r. rząd duński, z myślą o pogodzeniu kwestii wychodzenia z kryzysu, naprawy gospodarczej i zobowiązań UE dotyczących przeciwdziałania zmianie klimatu, zwrócił się do EKES-u o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie propagowania **zrównoważonej produkcji i konsumpcji**. Przywołując komisyjny plan działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i etapy jego realizacji obejmujące zrównoważoną produkcję i konsumpcję⁽³⁾, rząd duński poprosił EKES o ocenę instrumentów niezbędnych do przejścia gospodarki europejskiej do zrównoważonej produkcji i konsumpcji w UE.

2.2 Jak dotąd rozwój gospodarczy opierał się na energii i podstawowych zasobach nieodnawialnych, zgodnie z głównym paradygmatem „człowiek panem i właścicielem przyrody”. Produkcja towarów i usług charakteryzuje się jeszcze ciągle eksternalizacją kosztów, które powinny zostać powiązane z wydobyciem nieodnawialnych zasobów naturalnych i z emisjami do środowiska gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń. W gospodarce rynkowej należy narzucić podmiotom gospodarczym internalizację kosztów za pomocą wiążących standardów, które – w miarę możliwości – powinny mieć wartość uniwersalną.

2.3 Zrównoważona produkcja i konsumpcja rozumiana jako korzystanie z usług i produktów posiadających większą wartość, a wymagających mniejszych nakładów zasobów naturalnych, znajduje się w centrum strategii mających na celu zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów i propagowanie zielonej gospodarki. W 2008 r. Komisja przyjęła swój pierwszy plan działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji obejmujący szereg propagujących je polityk⁽⁴⁾. Biorąc pod uwagę te poprzednie etapy, Komisja dokonuje obecnie przeglądu działań w dziedzinie zrównoważonej produkcji i konsumpcji na rok 2012.

3. Zrównoważona konsumpcja i produkcja: niezbędne działania i instrumenty

3.1 Wspólna i odnowiona wizja modelu gospodarczego

3.1.1 Jednym z powodów, dla których działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji przyniosły jak dotąd ograniczone rezultaty, jest fakt, iż pojęcie zrównoważonego rozwoju, jakkolwiek należycie włączone do strategii „Europa 2020”, jest często pomijane w praktycznej realizacji polityki. W obecnym modelu gospodarczym głównym celem jest generowanie wzrostu i zachęcanie do konsumpcji, a ogólne wyniki ocenia się na podstawie PKB. Przejście do zrównoważonej produkcji i konsumpcji wymagałoby otwartej i przejrzystej debaty dotyczącej samowystarczalnego modelu gospodarczego, którego wyniki ocenia się za pomocą wskaźników wykraczających poza PKB i pozwalających zmierzyć wpływ na środowisko, jakość życia indywidualnego i społecznego oraz dobrobyt. W swych wcześniejszych opiniach EKES proponował Komisji

współpracę w utworzeniu forum zrównoważonej produkcji i konsumpcji pozwalającego na określenie: wartości, które mogłyby być podstawą zrównoważonej gospodarki, i czynników uniemożliwiających obywatelom wybór zrównoważonych modeli konsumpcji, doświadczeń zgromadzonych w dziedzinie stylu życia o słabym wpływie na środowisko naturalne⁽⁵⁾.

3.2 Określić cele i przedmiot działania oraz opracować proces monitorowania

3.2.1 Omawiane zagadnienie dotyczy wielu dziedzin polityki. Aby monitorować postępy w realizacji celów zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz aby ocenić bieżącą sytuację, należałoby stworzyć solidną bazę danych dotyczących skutków produkcji i konsumpcji dla środowiska naturalnego. Umożliwiłoby to zmierzenie skuteczności narzędzi politycznych, pogłębienie strategii i celów oraz dostosowanie priorytetów i uruchomienie procesu monitorowania.

3.3 Zaangażować społeczeństwo obywatelskie

3.3.1 Zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu światowym, krajowym i lokalnym ma decydujące znaczenie dla zapewnienia udanego przejścia do zielonej i zrównoważonej gospodarki. Przemiana taka powiedzie się tylko pod warunkiem, że zrównoważona produkcja i konsumpcja będzie postrzegana przez przedsiębiorstwa, konsumentów i pracowników jako szansa i pożądaný cel. Na wszystkich szczeblach powinny zostać stworzone odpowiednie systemy dialogu i demokratycznego uczestnictwa⁽⁶⁾.

3.3.2 W związku z tym należy porzucić przeciwstawianie sobie inwestycji przemysłowych, konkurencyjności przedsiębiorstw europejskich i siły nabywczej konsumentów. Podnoszenie wymagań konsumentów będzie najlepszym bodźcem dla europejskiego rynku wewnętrznego przy jednoczesnym wykorzystaniu wyników europejskich badań naukowych i urzeczywistnianiu celów ochrony środowiska. Jest również niezbędne, by inwestycje pozostały w Europie.

3.4 Ścisła integracja działań na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy

3.4.1 Poprzez swój projekt przewodni i plan działania na rzecz zasobooszczędnej Europy⁽⁷⁾ Komisja uczyniła z propagowania skutecznego wykorzystania zasobów pierwszoplanową kwestię dla gospodarki europejskiej. Realizacja planu działania

⁽³⁾ COM(2011) 571 final; s. 6–7.

⁽⁴⁾ COM(2008) 397 final.

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie budowania zrównoważonej gospodarki poprzez zmianę modelu konsumpcji, sprawozdawca Anna Maria DARMANIN, Dz.U. C 44 z 11.2.2011, s. 57, oraz niepublikowana jeszcze w Dzienniku Urzędowym opinia EKES-u w sprawie: „Wyjść poza PKB: włączenie społeczeństwa obywatelskiego w proces wyboru wskaźników uzupełniających” (opinia z inicjatywy własnej), sprawozdawca Stefano PALMIERI.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 44 z 11.02.2012, s. 57.

⁽⁷⁾ COM(2011) 571 final oraz opinia EKES-u w sprawie planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy, sprawozdawca Siobhán EGAN (niepublikowana jeszcze w Dzienniku Urzędowym).

jest włączona w strategię „Europa 2020” i w semestr europejski. EKES zaleca ściśle związanie przeglądu planu działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji z realizacją planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i z 7. programem działań na rzecz środowiska naturalnego⁽⁸⁾, aby działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji mogły nabrać wyższej rangi politycznej w kontekście efektywnego wykorzystania zasobów oraz wpisać się w ramy monitorowania semestru europejskiego. Dodanie niektórych wskaźników zrównoważonej produkcji i konsumpcji do wskaźników efektywnego wykorzystania zasobów stałoby się podstawą dla celów i systemów monitorowania w dziedzinie zrównoważonej produkcji i konsumpcji.

3.5 Zachęcać państwa członkowskie do działania

3.5.1 Sugerowane wcześniej cele dotyczące zrównoważonej produkcji i konsumpcji mogłyby przyczynić się do zmian w polityce prowadzonej w tej dziedzinie przez państwa członkowskie. Mogłyby one skorzystać na integracji działań na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji z realizacją planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy i procesu monitorowania w ramach semestru europejskiego.

3.6 Wykorzystanie szerokiej gamy narzędzi politycznych na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji

3.6.1 Ze względu na przekrojowy charakter działań na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji i liczne aspekty, jakie należy wziąć pod uwagę, trzeba stworzyć lub uruchomić szeroką gamę narzędzi politycznych na różnych szczeblach, aby doprowadzić do przemian, które nadadzą modelom produkcji i konsumpcji zrównoważony charakter. Należy zachęcać do podejmowania aktywnych działań na szczeblu europejskim, na poziomie państw członkowskich i samorządów lokalnych. Główne narzędzia powinny obejmować środki prawodawcze i dobrowolne, a zwłaszcza działania legislacyjne mające na celu stopniowe eliminowanie produktów niezrównoważonych, instrumenty na rzecz sprawiedliwszej polityki podatkowej, propagowanie „zielonych” przetargów publicznych, stopniowe likwidowanie subwencji, które nie uwzględniają negatywnych skutków dla środowiska, wspieranie badań i innowacji ekologicznych, internalizacja kosztów środowiskowych oraz inne zachęty rynkowe, a także aktywny udział konsumentów i pracowników w procesie przeobrażeń⁽⁹⁾.

3.6.2 Plan działania Komisji Europejskiej na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji z 2008 r. opierał się na takim mieszanym podejściu politycznym, które powinno zostać utrzymane w procesie przeglądu. Można by jednak rozważyć bardziej ambitne podejście i dostosować narzędzia na miarę wyznaczonych celów, ze względu na nikłe jak dotąd postępy, aby skorzystać z możliwości wyjścia z kryzysu, jaką stwarza przejście do gospodarki niskoemisyjnej i używającej w mniejszym stopniu zasobów nieodnawialnych.

3.6.3 Narzędzia używane w ramach zrównoważonej produkcji i konsumpcji są w znacznej mierze dobrowolne

⁽⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie siódmego programu działań w zakresie środowiska i dalszych działań w następstwie szóstego programu działań w zakresie środowiska, sprawozdawca Lutz RIBBE, Zob. str.1 niniejszego Dziennika Urzędowego.

⁽⁹⁾ Zob. także: opinia EKES-u w sprawie stanowiska EKES-u w sprawie przygotowań do Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zrównoważonego Rozwoju (Rio+20), sprawozdawca Hans-Joachim WILMS, Dz.U. C 143 z 22.5.2012, 39.

i oparte na uzyskanych informacjach (oznaczenia ekologiczne, EMAS, kampanie informacyjne dla konsumentów itp.). Stosowanie tych narzędzi przez przedsiębiorstwa i konsumentów jest ograniczone do pewnych sektorów i grup społecznych. Nie będzie łatwo zintensyfikować działania tą drogą. Użycie narzędzi regulacyjnych jest niezbędne, by stopniowo wyeliminować niezrównoważone produkty i modele konsumpcji.

3.7 Skupić się na dziedzinach o największym wpływie na środowisko

3.7.1 Źródłem większości szkodliwych skutków dla środowiska są: konsumpcja produktów żywnościowych i napojów, mieszkalnictwo, infrastruktura i mobilność, a także wytwarzanie energii i produkcja przemysłowa. Przyszłe działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji powinny w związku z tym koncentrować się na wszystkich tych dziedzinach. Ze względu na to, że znaczny wpływ konsumpcji żywności i napojów na środowisko jest silnie związany z sektorem rolniczym, działania w tej dziedzinie powinny ściśle wiązać się ze środkami na rzecz zrównoważonego rolnictwa.

3.7.2 Zrównoważone rolnictwo oznacza sensowne używanie surowców naturalnych, wspieranie gospodarstw ekologicznych i przemysł rolnospożywczy gwarantujący dostawy zdrowych i czystych produktów żywnościowych odbiorcom pośrednim i ostatecznym. Zdaniem EKES-u kluczowe znaczenie dla zrównoważonej gospodarki rolnej ma utrzymanie produkcji żywności wystarczającej pod względem ilościowym, wysokowartościowej pod względem jakości, zróżnicowanej regionalnie, prowadzonej na obszarze całej Europy oraz nieszkodliwej dla środowiska, a zarazem przyczyniającej się do ochrony i pielęgnacji przestrzeni europejskiej, zachowania różnorodności i charakterystycznych cech produktów oraz rozwoju różnorodnych gatunkowo krajobrazów kulturowych i obszarów wiejskich⁽¹⁰⁾.

3.8 Wyjść poza ściśle określone dziedziny energii i emisji gazów cieplarnianych i zainteresować się także innymi zasobami i sposobami wpływania na środowisko

3.8.1 W ostatnich latach, w ramach polityki na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji szczególną uwagę poświęcano kwestiom zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych. Jednakże produkcja i konsumpcja powodują także inne skutki, o których nie można zapominać, w dziedzinach takich jak zarządzanie wodą i jej ochrona, przeznaczenie gruntów, zanieczyszczenie powietrza. Przyszłe działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji powinny zatem poszerzyć zakres stosowania narzędzi politycznych na konsumpcję zasobów innych niż energia elektryczna i uwzględnić całościowy wpływ na środowisko.

3.9 Doskonalenie procesu produkcji i produktów

3.9.1 Aby zachęcić producentów do zmniejszenia wpływu ich produktów na środowisko w trakcie całego cyklu produkcji i konsumpcji, należałoby uznać zasadę poszerzonej odpowiedzialności producentów, na wzór tego, co wprowadzono w niektórych aktach prawnych jako główną zasadę i podstawę odpowiedzialności prawnej przedsiębiorstw.

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Rio+20: w kierunku gospodarki ekologicznej i lepszego zarządzania”, Dz.U. C 376 z 22.12.2011, ss. 102–109.

3.9.2 Aby móc przejść do zrównoważonej produkcji, należy zastosować dwutorowe podejście. Badania nad produktami przyjaznymi dla środowiska i ich opracowanie należy wspierać w ramach publicznego finansowania badań i wdrażania odpowiednich zachęt do innowacji. Poza tym trzeba by stosować instrumenty regulacyjne takie jak dyrektywa dotycząca ekoprojektu, aby stopniowo wyeliminować niezrównoważone produkty. W związku z tym zakres tej dyrektywy powinien zostać rozszerzony, a jej wdrożenie przyspieszone.

3.9.3 Istotne jest, by czuć nad przejrzystością danych dotyczących wpływu produktów i usług na środowisko, jeżeli chcemy, by przedsiębiorstwa i konsumenci dążyli do zrównoważonego rozwoju. Propozycja Komisji, by w procesie konsultacji dotyczących działań na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji wykorzystać w tym celu metodę pozwalającą określić wpływ produktów na środowisko wydaje się odpowiednim podejściem. Należy ją jednak uzupełnić innymi narzędziami (np. kryteriami społecznymi wykraczającymi poza PKB), aby poprawić przekazywanie informacji dotyczących zrównoważonego charakteru produktów w całym łańcuchu dostaw.

3.9.4 Należy opracować nowe modele handlowe, by przenieść akcent z przepływu materiałów na tworzenie wartości i dobrego samopoczucia poprzez promowanie np. leasingu produktów zamiast zakupu, poprzez programy wspólnego korzystania z samochodów czy projekty logistyczne umożliwiające ograniczenie pustych przebiegów samochodów ciężarowych dzięki współpracy między przedsiębiorstwami.

3.10 Propagować zrównoważone modele konsumpcji i styl życia

3.10.1 Zmiana stylu konsumpcji powinna być przedmiotem większej uwagi niż w przeszłości. Należy stopniowo oddzielić konsumpcję od negatywnego wpływu na środowisko. Potrzebna jest kombinacja narzędzi politycznych, by propagować zrównoważone postawy konsumenckie, które uwzględniałyby czas trwania cykli odnowy zasobów oraz ich limity, a także globalny wpływ europejskiego rynku wewnętrznego (import i eksport).

3.10.2 Działania na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji muszą uwzględniać fakt, iż zrównoważone decyzje konsumenta wymagają dostępności na rynku zrównoważonych produktów i usług po przystępnych cenach, jasnego i wiarygodnego informowania konsumentów oraz odpowiednich zachęt ekonomicznych. Należałoby zwłaszcza podjąć działania na rzecz lepszego informowania konsumentów oraz unikania dezinformacji i marketingowego „eko-wybielania” (*greenwashing*).

3.10.3 Przyjęte środki powinny **wzmocnić rolę stowarzyszeń konsumentów jako podmiotów zmian** i sprzyjać dialogowi na temat zrównoważonego stylu życia prowadzonemu przez społeczeństwo obywatelskie w ramach *platform dyskusyjnych* pozwalających na omówienie poglądów oraz na wymianę doświadczeń i wzorcowych rozwiązań.

3.10.4 Przejście do zrównoważonego stylu życia wymaga również inwestycji w odpowiednią infrastrukturę publiczną. Na przykład propagowanie transportu publicznego jako alternatywy dla prywatnych samochodów wiąże się z koniecznością

stworzenia nowoczesnego systemu transportu publicznego, zrównoważony transport wymaga infrastruktury w zakresie elektryczności i biopaliw, a gospodarka cyrkulacyjna potrzebuje skutecznych systemów zwrotu i punktów zbiorczych odpadów dla zużytych produktów.

3.10.5 EKES wielokrotnie podkreślał znaczenie programów edukacyjnych w skutecznym kształtowaniu zrównoważonych zachowań. EKES powtarza, że takie programy nie powinny być skierowane wyłącznie do szkół i do młodzieży, choć jest to oczywiście ważne, ale dotyczyć wszystkich obywateli, niezależnie od ich wieku i sytuacji społecznej. Szczególną uwagę należy poświęcić piętrzącym się nierównościom wobec zagrożeń i szkód ekologicznych.

3.10.6 Znaczący wpływ na decyzje o zrównoważonej konsumpcji mają dostawcy, dystrybutorzy i inne podmioty łańcucha dostaw ze względu na ich wymagania w zakresie produkcji globalnej, logistyki itd. W przeszłości Komisja prowadziła prace z największymi europejskimi detalistami w ramach forum – „okrągłego stołu” dystrybucji. Strategia ta mogłaby objąć innych dostawców, przedsiębiorstwa logistyczne, itp.

3.10.7 Rynek „zielonych” zamówień publicznych jest istotnym czynnikiem rozwoju rynków zrównoważonych produktów. Należy zastanowić się nad sposobami zwiększenia skuteczności działań w dziedzinie „zielonych” zamówień publicznych.

3.11 Wprowadzić zachęty gospodarcze w polityce podatkowej

3.11.1 Środki propagowania zrównoważonej produkcji i konsumpcji, o których była wcześniej mowa, mogą zostać wzmocnione, jeżeli przedsiębiorstwa i konsumenci będą nakłanianiani do zrównoważonych zachowań zachętami gospodarczymi, które – jak wiadomo – nie dotyczą tylko cen rynkowych. W związku z tym działaniom na rzecz zrównoważonej produkcji i konsumpcji powinna towarzyszyć ekologizacja systemu podatkowego polegająca na przyjęciu zachęt gospodarczych w celu sprawiedliwego podziału wysiłków związanych z transformacją między wielkie przedsiębiorstwa a MŚP i między obywateli, przedsiębiorstwa i konsumentów oraz na stopniowej likwidacji subwencji szkodliwych dla środowiska. Jednakże wysiłki te będą próżne, jeżeli finansowanie europejskiego modelu społecznego zostanie poświęcone i zastąpione nowym podatkiem od zasobów nieodnawialnych, co do którego nie ma żadnej pewności, że będzie on przeznaczony na finansowanie ochrony socjalnej. Byłoby to niebezpieczne, kosztowne i zbędne. W każdym razie polityka podatkowa zależy od państw członkowskich i nie należy – w perspektywie trwałego i zrównoważonego rozwoju – zwiększać konkurencji podatkowej między państwami członkowskimi.

3.12 Zapewnić sprawiedliwe przekształcenie

3.12.1 Przejście do zielonej gospodarki będzie trwałe, jeżeli powstaną dzięki niej „zielone” miejsca pracy, a istniejące staną się „zielone” w procesie produkcji uwzględniającym ochronę środowiska, jak w przypadku produkcji energii ze źródeł odnawialnych, zrównoważonego transportu i efektywnego energetycznie mieszkalnictwa. Jednakże, by uzyskać korzyści z tego przeobrażenia, należy podjąć aktywne działania w oparciu o dialog społeczny dotyczące aspektów społecznych i mające

na celu stworzenie godnych i wysokiej jakości miejsc pracy (pod względem płacy, warunków pracy, perspektyw kariery). Należy aktywnie rozwijać „zieloną” działalność gospodarczą i „zielone” rynki, a także odpowiednie umiejętności zawodowe pobudzane

stosownym wsparciem i działaniami w dziedzinie szkoleń i zmiany zawodu ⁽¹⁾, które upowszechniają równość kobiet i mężczyzn oraz sprzyjają ich równemu udziałowi w procesie zmian.

Bruksela, 26 kwietnia 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie propagowania ekologicznego i zrównoważonego zatrudnienia związanego z pakietem UE dotyczącym energii i zmiany klimatu, sprawozdawca: Edgardo Maria IOZIA, Dz. U. C 44 z 11.2.2011, s. 110.